

116 Ad IV. 1. Peccata venialia per S. Eucharistiam deleri, expresse docetur a Trid. l. c. Modus autem, quo id efficitur, potest esse varius. Certe delentur per actus supernaturales doloris et caritatis, ad quos SS. Sacramentum nos excitat, idque eo magis eoque plura, quo ferventiores actus eliciantur. Sed ille modus *ex opere operantis* non videtur totam efficaciam explicare, sed id etiam videmur asserere debere, SS. Eucharistiam delere *ex opere operato* culpas veniales, plures paucioresve pro hominis dispositione, etsi homo non posuit neque ponit eos actus, qui ex opere operantis sufficiant ad culpas illas delendas. Imo si homo utcumque ex parte sua peccata venialia commissa retractavit, sive formali actu sive aequivalenti affectuum suorum immutatione et purgatione, S. Eucharistia *culpa reatum* videtur remittere.

2. Similiter duplici modo tum ex opere operantis, tum ex opere operato S. Communio efficit poenae temporalis post remissam culpam residuae diminutionem: idque eo magis tenendum est, quod venialis culpa remissio sine ulla poenae debitae remissione hac in vita vix possibilis est.

117 Ad V. Effectus caritatis erga proximum non eo tantum sensu intelligitur, quo quaelibet sanctificantis gratiae augmentatio omnes virtutes ideoque etiam caritatem in proximum secundum infusum habitum auget; sed dubitare non possumus, quin intuitu Sacrae Communionis Christus Dominus actuali sua gratia nos specialiter excitet atque juvet in actibus caritatis erga proximum eliciendis sive internis desideriis et orationis suffragiis, sive externis opitulationibus. — Hanc enim mutuam inter Christianos unionem hoc Sanctissimo Sacramento significari atque effici, et externa symbola, et liturgicae preces (cfr. *Postcomm.* in festo *Pasch.*, *Secreta* in Missa *de Sanctissimo Sacramento*, *prima oratio* ex tribus *ante Communionem sacerdotis* in canone Missae etc.), et Sanctorum Patrum dicta demonstrant¹, et ipsa Sacra Scriptura insinuat (I Cor. 10, 17).

Ad VI. Quod demum Sacra Eucharistia dicitur specialem titulum futurae gloriae et gloriosae corporis resurrectionis² tribuere, intelligitur 1) utique hypothetice, modo sc. homo vere in statu gratiae perseverarit, seu in eo moriatur; 2) non intelligitur *res aliqua essentialiter nova*, siquidem quicumque tandem in amicitia divina decesserint, gloriae coelestis et gloriosae resurrectionis participes erunt; at haec ipsa gloriosa resurrectio *novo titulo* conferri videtur; 3) nihil etiam impedit, quominus putari liceat, singulari quodam *splendore* propter Sacram Communionem perceptam corpora Beatorum distinctum iri.

Admirabiles divini Sacramenti effectus, fortasse magis quam effectus aliorum sacramentorum, ab humana cooperatione pendent; imo id ex speciali hujus Sacramenti fine nobis conjicere licet. Quum enim praecipue ad excitandos divinos affectus in anima summentis institutum sit, neque illi sine ulla hominis cooperatione in actus liberos et meritorios transire possint: omnino patet, ipsius hominis tepore,

¹ De quo consule Hurter l. c. n. 385: praecipuus in hoc effectu efferendo est Cyr. Alex. in *Joannem* 17, 22 (lib. 11 c. 11); idem in *Joan.* 6, 56 (lib. 4), in *Joan.* 19, 24 (lib. 12); S. August. tr. 26 in *Joan.* c. 6.

² Cf. Franzelin *de Ss. Euch.* thes. 9.

negligentiâ, distractionibus divinos illos fructus facile intercipi vel praescindi posse. Unde aliquam causam habes, cur hujus venerabilis Sacramenti fructus aut abundantiores non sint, aut non ita admirabiles appareant. Ceterum non ex iis praecipue, quae apparent, illi effectus dijudicandi sunt. Plura de hoc notanda occurrent postea cap. 3, ubi de sumptione Sanctissimae Eucharistiae dicturi sumus.

Caput II.

De confectione SS. Eucharistiae.

Ad Sacramenti confectionem et legitimus minister requiritur, et¹¹⁸ observatio legitimi ritus seu materiae et formae, prout a Christo praescriptae sunt.

De ministro, qui conficere debeat S. Eucharistiam, id unum notandum est, solos esse presbyteros, qui consecrare possint. Quod habes *definitum* in Concilio Later. IV. *adv. Albing.* etc. Denz. n. 357. „Et hoc utique Sacramentum (altaris) nemo potest conficere nisi sacerdos, qui rite fuit ordinatus.“ Cf. etiam Trid. sess. 22 can. 2 et sess. 23 can. 1 et 3: quod insuper universa traditio contestatur. Et re quidem vera, quum Christus Dominus solis Apostolis mandatum et potestatem consecrandi seu faciendi idem, quod ipse in ultima Coena fecit, divino ore contulerit: nemo hanc potestatem habere potest, nisi cui per successionem Apostolorum ab Ecclesia fuit communicata, communicatur vero ordinatione presbyteratus.

Haec de ministro hoc loco sufficiant. Restat, ut de materia et forma dicamus.

De materiae S. Eucharistiae tum natura, tum praesentia agi debet; in utraque re videndum est, quid requiratur ad validam, quid insuper ad licitam consecrationem.

§ 1.

Materiam SS. Eucharistiae qualem esse oporteat.

I. Materia ad valorem necessaria est panis triticeus et vinum de vite.

II. Quamdiu secundum humanam aestimationem et usum panis et vinum substantialiter incorrupta sunt, manent materia valida; si certo corrupta sunt, invalida evadunt; si dubie, materia erit dubia.

III. Nihilominus si materia aliquod corruptionis initium aut periculum subiit, fieri potest, ut de valore quidem consecrationis dubitandum nondum sit, sed — nisi forte adsit necessitas — gravi irreverentiâ peccetur.

IV. Ut igitur licite fiat consecratio, materia debet esse 1) decenter munda; 2) panis debet esse formae secundum ritum diversum consuetae, 3) in latino ritu solum azymum, in graeco solum fermentatum panem licet adhibere; 4) vino ex apostolica traditione et gravi praecepto Ecclesiae modica aqua admisceri debet.

119 **Uberior explicatio.** Nota ad I. 1. Panis, ut sit certo validus, debet aquâ esse confectus et igne coctus.

2. Invalida materia est panis confectus ex farina pomorum terrestrium, fabarum, avenae etc., item vix non certo invalida dicenda est materia ex hordeo, siligine confecta.

3. Si frumentum tritico simile est, materia dubia potest esse: sic multi de „spelta“ judicant. Alii tamen de ea aliter loquuntur. Quod inde videtur factum esse, quia nomine „Spelt“ non idem ubique genus frumenti designatur. Si enim nihil est nisi certa tritici species, de ejus materiae valore dubitari nequit: sicut nemo diverse sentire potest de varia tritici specie, quae in Germania vocatur sive triticum aestivum sive triticum hiemale. Quare recte etiam Scavini III. n. 227 dicit de tali spelta: „eam teste Gobat, Laym. aliisque censent esse materiam validam et licitam, quia ex spelta fit panis usualis optimus . . . , qui sine scrupulo adhibetur in Missa . . . Hinc pro praxi consulendum peritorum iudicium, et praestat attendere ad communem dioecesis et regionis aestimationem.“

4. Invalida est massa, licet ex farina triticea, *cruda*, aut in aqua per modum pultis cocta, aut notabili lactis alteriusve materiae copia permixta (saltem panis sic confectus esset materia valde dubia).

5. Dubia insuper materia sunt orbiculi seu formulae illae *vario colore tinctae*, quibus literae obsignari consueverunt.

6. Quodlibet vinum de vite materia valida est: imo etiam mustum ex uvis *maturis* recenter expressum — quamquam per se extra necessitatem licita materia non est — tamen est *valida*, ut clare colligitur ex *Rubr. Missalis* t. 4 n. 2: „Si fuerit . . . mustum de uvis tunc expressum . . . conficitur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat.“¹

¹ In necessitate, i. e. in defectu alterius materiae, licere in musto consecrare, colligi potest ex cap. „Cum omne“ 7 dist. II de consecr. „Si necesse sit, botrus in calice comprimat et aquâ misceatur.“

Dein attendendum est ad communem aestimationem pro regione, in qua vivitur, et ad vini confectionem ibi consuetam: ex qua facilius aliquid licitum evadit, quod alibi non liceat.

Hac in re habes praeclarum documentum ex resp. S. Off. 22. Julii 1706 circa *vinum ex acinis uvae passae* (Rosinen) confectum: quod si sollicite praeparatur, materiam et validam et licitam esse posse, non solum postquam liquor expressus satis efferbuerit, sed etiam antea, certo constat. V. Coll. Concil. Lac. t. 2. col. 505.

Videlicet P. Josephus de Hierusalem O. Min., praefectus missionum Aethiopiae, exposuit modum conficiendi vini ita: „Sumuntur v. g. 4 librae zebibi (acinarum uvae passae), franguntur, atque in apto vase tunduntur, ac deinde totidem frigidae aquae librae in idem vas infunduntur, eaque in infusione servantur per sex, octo, vel ad summum decem horas; extrahitur postea uvae passae materia, eaque ab exteriori aqua purgata panno stringitur, vel torculari premitur. Liquor inde expressus vinum est, quo sine ulteriore diligentia utuntur, dum celebrant.“

Hac praemissa explicatione, et variis experimentis factis pro eruendo dicto vino, *Sanctissimus*, auditis votis Eññorum, *dixit, licere, dummodo ex colore, odore et gustu dignoscatur esse verum vinum.* — Quod sane supponit, posse constare, modo ne nimia aquae copia affundatur vel citius res peragatur, antequam succus ex acinis satis exprimi possit. Facilius igitur ubique tale vinum videtur licite adhiberi posse, si soli acini illi ex moderata aquae copia affusa turgentes torculari subjiciuntur et modo nostris regionibus consueto musti effervescencia exspectatur, atque ita vinum defaecatum diffunditur.

7. Aliud vero dicendum est de vino arte confecto. Imo etsi chimice eadem sint elementa, materiam certe dubiam dixerim, quum non quid chimice, sed quid humana aestimatione vinum *de vite* sit, attendi debeat. Quare materia inepta vel summopere dubia dici debet vinum, quod ab inventoribus artificiosi modi vocant vinum Gallisatum, aut Petiotisatum, siquidem aquae affusione et sacchari mixtione quantitas ejusmodi vini triplo aut quintuplo major efficitur, quam quantitas naturaliter elicit: quo indubitanter fit, ut *notabilis* sit mutatio et permixtio alienae materiae.

8. Eo magis invalida materia est liquor ex pomis aliisve fructibus expressus, aut vinum adustum.

9. Parva autem alterius materiae commixtio valorem non afficit; quamquam videtur materia aliquo modo fieri illicita, nisi rationabilis causa sit, v. g. vini conservatio, quae illam parvam additionem suadeat.

Cf. hac de re libellos periodicos „Theologisch-praktische Quartalschrift“, Linz anni 1881, fasc. I.

Ad II. et III. 1. Materiam dubiam consecrare vix unquam licet,¹²⁰ nisi forte ad sacrificium *complendum*, si materia certo valida jam haberi nequeat.

2. Primum corruptionis initium materiam nondum facere invalidam, neque dubiam, colligitur ex *Rubr. Miss.* l. c.: „Si vinum coeperit acescere vel corrumpi, vel fuerit aliquantulum acre . . . , conficitur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat.“ Verum illud acescere, quod constituat materiam quamquam non dubiam, sed *graviter* prohibitam, intelligunt scriptores de paulo notabiliore acescentia, v. S. Alph. n. 207 q. I., „nam vinum parum acescens, deficiente alio vino, adhibere licet sine scrupulo“, ut ait S. Alph. approbans alios, ut Gobat, Sporer, Lacroix, idque Ben. XIV. *notif.* 77 extendit ad eos, qui in aliena ecclesia celebrent, aut quibus cura vini non incumbat, quum difficulter aliud vinum habere possint.

3. Idem per se de pane dici debet, ut, quando coeperit primo corrumpi, vel mucidum fieri, valeat quidem consecratio, communiter tamen non liceat, nisi, quando *valoris* dubium nullum sit neque ulla notabilis alteratio, etiam gravior quaedam causa excusans accedat. — Ad panem tamen quod attinet, advertite etiam decret. S. Congr. R. *in Gandav.* (Gardell. n. 4623 ad 1 et 2), quod refertur tum ad particulas pro populo consecrandas tum ad majorem hostiam pro Missae Sacrificio adhibendam:

1. „An attenta consuetudine, Rector licite consecrare possit species a tribus mensibus tempore hiemis, vel a sex mensibus in aestate confectis?“

2. „An casu quo Rector sive Pastor ecclesiae praxim illam approbet, nec velit eam relinquere, alii sacerdotes in eadem ecclesia inservientes possint tutâ conscientia in hoc Pastori obsecundare, utendo praefatis speciebus?“

Resp. ad primum: „Negative, et eliminata consuetudine, servetur Rubrica.“

Resp. ad secundum: „Negative. Atque ita servari mandavit.“

Quare scienter illis uti non licebit, nisi forte, omni periculo corruptionis absente, gravis ratio accedat. Cf. postea c. III. de asservanda S. Eucharistia, n. 132.

Ad VI. 1. Notant tamen scriptores cum S. Alphonso, hostiâ fractâ¹²¹ aut maculatâ uti, secluso scandalo, esse peccatum veniale tantum; ratio-

nabilem causam ab omni culpa excusare, ut si defectus ille post oblationem factam tandem advertatur. — Idem ex pari ratione dic de vino parum turbido, si aliud commode haberi non possit.

2. Pariter cum S. Alph. docent, etiam solius devotionis causa celebrari posse, quando magna hostia desit, cum hostia parva, i. e. ejus formae, quae pro usu populi adhibetur: si vero celebretur coram populo, eum ad tollendam admirationem de defectu occurrente monendum esse.

3. Sacerdotem latini ritus solo azymo, graeci ritus solo fermentato pane posse uti, praeceptum *grave* est, a quo vix ulla ratio unquam excusat, excepta necessitate complendi sacrificium, si panis adhibitus deprehenditur corruptus, neque alius panis, qualem ritus requirit, potest haberi. — Verum sacerdos itinerans debet quidem in *suo* ritu, si hujus ecclesia adest, celebrare; sed si sola ecclesia alieni ritus adest, in ea celebrare potest quidem in suo ritu, at videtur etiam posse alieno ritui sese conformare, hinc celebrare latinus in fermentato, graecus in azymo: v. S. Alph. l. 6 n. 203 et Coll. Lac. II. col. 605; melius tamen servat ritum suum.

4. Admixtio aquae in ipso ritu celebrandi Missam fieri debet. Verum si suo tempore facta non fuerit, *ante* consecrationem defectus supplendus est, postea minime. V. Missale, *Rubr. de defect.* tit. 4 n. 7. — Cavendum est, ne nimia aquae copia affundatur, maxime si vinum est debile; nam usque ad tertiam partem aquam admiscere, dubiam reddere potest materiam consecrationis: sufficit modicissima aquae pars, seu una alterave gutta. Vide Eugen. IV. *instruct. ad Arm.* (Denzinger n. 539).

§ 2.

Materia SS. Eucharistiae quomodo debeat esse praesens.

122 I. Materia consecranda debet ita esse praesens, ut per verbum „hoc“ possit demonstrari, idque *ad valorem*. Insuper vera aliqua voluntate sive actuali sive virtuali determinari debet et assumi ad consecrandum; quod pariter ad valorem necessarium est. S. Alph. ex Busenb. et aliis n. 211 et 213.

II. Materia consecranda, eaque omnis, sive sacerdos pro se tantum, sive etiam pro Communionem populi consecrat, *sub gravi praecepto* debet tempore consecrationis esse 1) super altare, 2) in corporali, 3) si altare solum lapidem consecratum insertum habet, in ipso hoc lapide consecrato: quod de ipsis hostiis parvis expresse monet Bened. XIV. *de sacrif. Missae* sect. 2. n. 139., Navarr. *Manuale* cap. 25 n. 83., Suar. *de Euch.* d. 81 sect. 5, Tambur. *de sacr. Missae* l. 2 cap. 1 § 3 *casus quartus* et ib. cap. 5 § 2 n. 12, Gury-Ballerini II. n. 281 etc., 4) sub praecepto veniali ciborium discoopertum esse debet.

III. *Omnis* materia consecranda, ergo etiam hostiae parvae pro populo ita adesse debent tempore offertorii, ut quo propius sacerdos jam ad ipsam consecrationem devenerit, eo difficilius liceat allatasmittere.

123 **Explicatio et applicatio.** Nota ad I.: 1. Non consecratur hostia sacerdoti moraliter non praesens, ut quae post tergum est, neque videtur posse consecrari hostia in tabernaculo *clausa*, siquidem per „hoc“ non demonstratur. S. Alph. ib.

2. Neque consecratur hostia, quae, sacerdote prorsus in scio, posita est in corporali et quam nunquam ad consecrandum assumpsit. Busenb. apud S. Alph. n. 215.

3. Consecratur autem utraque hostia, quam sacerdos consecrans in manibus tenet putans, se unam solam tenere; quia ejus intentio est consecrare, quod tenet in manibus, hancque intentionem *ipso facto* actualiter habet, nisi forte — quod objective grave peccatum est — contrariam voluntatem fovit expresse. V. Missale, *Rubr. general. de def.* tit. 7 n. 2.

4. Guttulas in calice dispersas, si specialem intentionem sacerdos non fovit, aut si specialiter intendit consecrare ut intendit Ecclesia, non videtur consecrare: nam quum *reverenter* non possint consecrari, voluntas eas consecrandi censetur non adesse; nihilominus quia res dubia est, eas post consecrationem abstergere non licebit, sed cum S. Sanguine aut cum ablutione sumendae sunt. S. Alph. n. 215, Lacr. l. 6 p. 1 n. 449.

Quando vero sacerdos bis terve celebrat, consultius est cavere diligentius, ne quae guttulae dispergantur in calice, atque omne quod in calice continetur expresse consecrare velle, quo melius caveatur omnis materiae non consecratae sumptio.

5. Idem dubium est circa minimas micas panis, non quae cum hostiis utcumque cohaerent — nam illae certo consecrantur — sed quae jam ab illis separatae cum hostiis in ciborio existunt. Potest sacerdos sine expressa voluntate sua Ecclesiae menti sese conformare; potest etiam expresse excludere intentionem illas micas consecrandi. Nihilominus postea ex micis, quae in fundo ciborii inveniuntur, plures erunt dubiae, aliae certo consecratae, siquidem vix continget, ut non aliquae particulae post consecrationem ab hostiis separentur. Cf. Lacroix, ib.

Ad II. 1. Sufficit, ut ciborium quoad majorem partem in sacra petra consistat, quum Rubricae idem disponant de sacro calice. Et quamquam per se omnis materia consecrata usque ad Communionem sacerdotis consistere debet in sacra petra: nihilominus, si propter sacri lapidis angustiam calix et ciborium simul in eo consistere nequeunt, hic non videtur tantus defectus esse, ut ciborium in eo altari consecrare non liceat; videtur enim tunc sufficere, ut ipso consecrationis tempore materia accessoria in sacro lapide ponatur, statim removenda, ut locum cedat calici consecrando.

2. S. R. Congreg. prohibuit, ne parvae hostiae pro populo consecrandae in altero corporali separato ponerentur: sed sive in ciborio vel patena collocantur, sive nude in corporali in ipso eodem corporali ponendae sunt, in quo calix et hostia sacerdotis ponitur. Ita 12. Aug. 1854. *Annal. Jur. Pontif.* ser. II. p. 2192.

3. Dubia quaedam moventur de consecratione particularum, quae in 125 ciborio positae remanserint omnino extra corporale, et quarum sacerdos oblitus sit, quamquam ante Missam sit monitus: utrum videlicet in hoc casu solummodo adsit inculpabilis laesio praecepti ritus, an etiam consecrationis valor tangatur. Circa quod practice haec dicenda sunt:

1) Si sacerdos in Missa jam consecraturus de parvis hostiis cogitavit, etsi ex errore eas reliquit extra corporale, certissime consecratae sunt.

2) Si sacerdos eas intra Missam, ut in offertorio, aspexit atque consecrare intendit, magis etiam si tunc temporis eas assumpsit atque in corporali super sacrum lapidem se eas collocare putavit: dubium esse nullo modo potest, quin sint consecratae, etsi momento consecrationis earum plane immemor fuit, siquidem intentio consecrandi implicite dirigitur ad omnem materiam consecrabilem, quae intra Missam a sacerdote vera intentione ad consecrandum assumpta est, sive re sive sola mente, modo ne intentio retractata sit.

3) Si intra Missam sacerdos nullatenus cogitavit de particulis, eaeque extra corporale relictæ sunt, consecratio practice dubia est, quia non certo constat de voluntate consecrandi sive explicite sive implicite habita. Nam monitio antea v. g. a ministro facta, id quidem effecit, ut sacerdos haberet intentionem particulas postea ad consecrationem assumendi, sed certum non est, eum illas revera assumpsisse seu intentionem revera exsecutum esse; siquidem voluntas illa ante Sacrum concepta *non certo* dici potest materiae consecrandæ determinatio tempore consecrationis perdurans, sed probabiliter erat tantum propositum postea illas particulas assumendi et in consecratione includendi: quod, num factum sit, dubium manet¹. Confer S. Alph. n. 217.

4. Verum si particulae in corporali positæ erant, utcumque tandem sacerdos tempore consecrationis earum oblitus est: rationabilis dubitatio de consecratione oriri nequit: nam si sacerdos ipse eas in corporali posuit, ipse initio Missæ eas consecrandas vere assumpsit et determinavit; si minister eas in corporali posuit ante Missam, fieri non potuit, quin sacerdos eas, maxime tempore offertorii, adverterit atque satis ad consecrandum assumpserit: denique semper omnes liturgicæ actiones saltem implicite ad eas particulas etiam dirigebantur.

¹ Videlicet materiam consecrationis principalem, i. e. hostiam majorem et vinum calicis impossibile est non assumi ad consecrandum; quare si sacerdos duas hostias in manu tenuit putans esse unam, quando consecrationis verba pronuntiabat, sine ulla dubitatione utraque consecrata est; quamquam si ante consecrationem id advertit, unam reponere et tamquam panem benedictum post ablutiones consumere debet. At materia *superaddita* actione ab ipsa liturgica actione distincta assumi et determinari debet, idque, ut omne dubium removeatur, *intra Missam* vel externa vel saltem interna actione. Quare si tota actio circa particulas posita mansit omnino extra Missam, dubium validæ consecrationis non omnino tollitur. — Optime rem proponit Lacroix in indice ad vocem „Eucharistia Sacramentum“ dicens: „si sacerdos, advertens ciborium consecrandum cum hostiis minoribus poni in corporali, *intendit consecrare*, quamvis postea non amplius ad illas reflexionem expressam habeat, valide consecrat: quodsi *advertat ciborium poni extra corporale*, et postea reflexionem non habeat, probabilius non consecrat: hinc in praxi tales hostiæ erunt de novo in alia Missa sub conditione consecrandæ.“ Nimirum in posteriore casu quum advertat, hostias esse extra corporale, *absoluta voluntas* consecrandi concipi licite non potuit; idem dic, si neque advertat, particulas in corporali poni neque eas poni extra corporale, siquidem etiam tunc voluntas probabiliter ea tantum fuit, qua *proposuerit* consecrare, sed non ea, qua particulas illas jam *absolute addiderit reliquæ materiae consecrationis*: solum autem propositum consecrandi certe non sufficit, ut hostiæ sint consecratae.

5. Si vero, sacerdote nullatenus advertente, ciborium a ministro allatum est, etsi in corporali positum, aut nulla, aut saltem dubia est earum consecratio.

6. Si igitur dubia manet consecratio, particulae aut in sequenti Missa sub conditione iterum consecrandæ sunt, aut — id quod nisi aliunde incommodum oriatur, majoris reverentiae causa praefendum videtur — post sumptionem sacri calicis ante ablutionem a sacerdote celebrante consumi debent.

Ad III. Si paulo post offertorium particulae pro populi Communione¹²⁶ afferuntur, sine graviore causa eas consecrare licet, oblatione mentaliter facta; incepta praefatione, aliquanto gravior causa adesse debet; incepto jam canone, causa *absolute gravis* videtur prorsus requiri, ut eas particulas consecrandas assumere liceat. Quare si unus alterve fidelis diutius Communionem exspectare deberet, satius esset, particulam ex hostia sacerdotis *detrahere*, quam alias particulas consecrandas addere. Si aliter plures sine Communionem remanerent, Ben. XIV. *de sacrif. Missæ* l. 3 c. 18 n. 5 approbat, licere post praefationem, antequam canon sit inceptus, parvas hostias assumere. Si autem magna pars populi non sine offensa aut Communionem privaretur, aut nimis diu exspectare deberet, esset, ut videtur, haec ratio omnino sufficiens, cur etiam incepto canone particulae consecrandæ afferrentur. Cf. S. Alph. l. 6 n. 217. IV. cum Tamb., Gobat, Quarti, Salmant. — Nunquam autem licet post consecrationem Missæ peractam super ciborium allatum speciatim verba consecrationis pronuntiare: id adeo certum est, ut vix conveniat hoc adnotare; esset enim sacrilege essentiam Missæ secundo peragere idque imperfecte.

§ 3.

De Forma SS. Eucharistia.

I. Formam consecrationis esse ipsa verba Christi, quae sacerdos¹²⁷ Christi nomine profert, sine errore in fide negari nequit.

II. Quare dicendum est, essentialia esse in consecratione panis „hoc est (enim) Corpus meum“, in consecratione calicis saltem: „hic est (enim) calix Sanguinis mei“.

III. Ad essentiam consecrationis calicis pertinere insuper verba quae adduntur „novi et aeterni testamenti, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum“, sunt qui affirmant: verum sufficiens ratio id affirmandi esse non videtur.

IV. Verba, quibus invocatur virtus divina ad perficiendam consecrationem et complendum sacrificium, sive post, sive ante verba Christi, ad formam consecrationis nullatenus pertinere, certissimum est. Verba, quae historiam ultimæ coenae referunt: „Qui pridie quam pateretur etc.“ formaliter ad formam consecrationis non pertinere, aequè certum est; indirecte autem seu eatenus eo pertinere, ut per ipsa verba celebrans constituatur ut in persona Christi agens, opinantur pauci quidem theologi: quae opinio, etsi non est ab Ecclesia proscripta, tamen fundamentum non habet.

128 **Uerior explicatio.** Ad I. nota: 1. Eugen. IV. in *instr. ad Armenos* dicit: „Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum; sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum.“

Pius VII. 8. Maji 1822 in *lit. ad Patriarcham Melchit.* „prohibet omnibus, quominus sustineant ac tueantur illam opinionem a schismaticis hominibus propugnatam, consecrationem non consistere unice in verbis Christi, quibus utraque Ecclesia occidentalis et orientalis utitur, sed ad perfectam consummatamque consecrationem addi oportere precandi formulam, quae in liturgia occidentali antecedit, in orientali subsequitur.“

2. Quare etiam ut prorsus antiquata rejicienda est eorum opinio, qui putant, Christum ipsum non verbis, sed sola benedictione consecrasse in ultima coena.

Ad II. In consecrationis forma: „Hoc est enim Corpus meum“ omnia et singula verba sunt essentialia, excepta vocula „enim“: cujus omissio materia peccati *venialis* est.

Loco „hoc“ dicere „illud“, dubiam reddet consecrationem, item si „est“ omittatur. V. S. Alph. n. 221 et n. 224 q. IV.

Si „hic“ loco „hoc“ dicitur *adverbialiter* (aliud si per errorem grammaticalem pro pronomine sumitur), invalida est consecratio; item si loco „est“ dicitur „fit“.

Ex negligenti pronuntiatione, sine prava mente, corrumpere „est“ in „es“, „corpus“ in „copus“, „meum“ in „meu“, „calix“ in „calis“, „sanguinis“ in „sanguis“ etc. non reddit invalidam nec dubiam consecrationem: quamquam, si vere incuria committitur, id a veniali peccato excusari nequit. S. Alph. n. 224.

129 **Ad III.** 1. Contra opinionem dicentium, sine verbis „novi et aeterni testamenti etc.“ consecrationem calicis valide non fieri, est 1) analogia consecrationis panis, 2) quia in diversis liturgiis diversa ex illo additamento omittuntur: quare saltem non omnia ad valorem consecrationis pertinere possunt.

Difficultas tantum sumitur ex aliqua Rubrica, et ex verbis S. Thomae. — Rubr. tit. 10 *de defect.* n. 3 docet: „Si obierit sacerdos semiproleta forma sanguinis, tunc alter prosequitur Missam, et super eundem calicem repetat integram formam“ — verum, quum non possit sciri, quousque sacerdos prior verba pronuntiaverit, hoc monitum cautissime datur, etsi per verba „hic est calix sanguinis mei“ consecratio perficitur.

S. Thomas in 4. dist. 8 q. 2 a. 2 dicit: „illa, quae sequuntur, sunt essentialia sanguini, prout in hoc Sacramento consecratur, et ideo oportet, quod sint de *substantia formae*.“ At quo sensu haec dicta sint, interpretes non consentiunt. Potuit S. Thomas illa verba *de substantia* formae esse dicere, eo quod externe expriment audientibus characterem sacrificalem Sanctae Eucharistiae: quod indicari videtur inciso illo „prout in hoc Sacramento consecratur“; idque verissimum est, videlicet verbis illis *substantialiter* *efferi* rationem sacrificii. Sed id ad ipsum consecrationis valorem exigi, propterea dici nondum debet; nam sacrificii ratio non in ipsis verbis, sed in ipsa reali actione consistit: quare incongruum videtur, vocem „essentialia“, qua S. Thomas usus est, premi atque pleno sensu sumi.

2. Quapropter puto, si priora verba „hic est calix Sanguinis mei“ indubie rite prolata sint: 1) propter aliqualem errorem et omissionem in verbis subsequentibus ne licere quidem formam integram repetere, ut si „novi“, aut „aeterni“; aut „mysterium fidei“ omissum sit;

2) imo ne propter quemcunque quidem talem errorem obligationem repetendae sub conditione formae statui posse, quum consecratio videatur moraliter certo valida;

3) attamen si notabilis error occurrerit, propter complurium auctorum sententiam, conditionatam repetitionem licere.

3. Voluntaria autem mutatio vel omissio in illis verbis „novi et aeterni testamenti etc.“ non potest sine gravi peccato fieri.

Ceterum propter distractionem forte occurrentem, atque dubium inde exortum circa rectam verborum consecrationis pronuntiationem aliquid repetere raro licebit, eo quod raro rationabile dubium erit. Ipsa Rubrica tit. 5 n. 2 monet: „Si celebrans non recordetur se dixisse, quae in consecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari. Si tamen certo ei constet, si omisisse aliquid eorum, quae sunt de necessitate sacramenti, resummat formam. Si vero valde probabiliter dubitat, se aliquid essentialia omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione.“

Ad IV. 1. Sententia Scoti dicitur, quam aliqui recentioris aetatis com-¹³⁰probarunt: verba „qui pridie etc.“ propterea requiri, ut *significetur*, consecrationem proferri in persona Christi, aliter illud „hoc est Corpus meum“ non significare corpus Christi, sed sacerdotis; at alii Scotum aliter explicant.

At haec opinio ita singularis est, ut Lugo d. 11 n. 39 dicere potuerit, illam sententiam ab omnibus rejici. Nam verba illa *sola* non efficiunt, ut sacerdos loquatur in persona Christi, neque hoc significant, quum mere *historice* sumi possint. Quare, ut re ipsa non *historice* tantum, sed *assertive* sive operative in persona Christi dicantur, id efficitur tandem intentione sacerdotis, satis autem et habetur et significatur haec intentio, eo quod verba illa in liturgica hac actione solemniter profert, quandoquidem et vult et omnibus spectantibus apparet velle Missam celebrare.

2. Hinc fit, ut solummodo si consecrationis verba repetenda sint postquam celebrans jam longius progressus sit, resummi debeant ex praecepto Ecclesiae: „qui pridie etc.“, quo *congruentius* ad ipsam consecrationem deveniatur. Sin autem statim inter consecrationem error corrigendus est repetitione formae, non resumantur oportet illa verba „qui pridie“, sed sola ipsius consecrationis forma.

Appendix.

Graviter peccat praecipue ille:

1. qui utitur materia corrupta, aut utcunque non valida; ¹³¹
2. qui utitur materia, quae paulo notabilius *coepit* corrumpi, aut notabiliter impura, aliave materia permixta est: ita tamen, ut pro minore majoreve gradu indecentiae facilius aut difficilius excusatio adesse possit;
3. qui sciens formam corrumpit, aut sine rationabili causa sive totam formam, sive ejus notabilem partem repetit;
4. qui consecrat extra Missae celebrationem;
5. qui sciens materiam consecrandam extra corporale sacrumve altare relinquit;
6. qui non curat, ut debito tempore sacrae species renoveantur, si notabilis indecentia, magis etiam, si periculum corruptionis propterea inducitur.